TERVEYDEN JA
HYVINVOINNIN LAITOS

LAUSUNTO
THL/2267/4.00.02/2018

Jani Selin

7.1.2019

Eduskunnan hallintovaliokunta

Hallintovaliokunnan kuulemistilaisuus 10.1.2019

Lausuntopyyntönne HE 213/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arpajaislain sekä rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi otsikossa mainitusta.

Rahapelilainsäädännön uudistuksen tavoitteeksi on asetettu rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisyn tehostaminen ja haittojen vähentäminen. Arpajaislain uudistaminen etenee vaiheittain. Vuoden 2017 alusta voimaan tulleessa ensimmäisessä vaiheessa keskityttiin rahapeliyhteisöjen yhdistämisen vaatimiin välttämättömiin muutoksiin. Eduskunnan hallintovaliokunta lausui tuolloin (HaVM25/2016): "Rahapelilainsäädännön uudistamisen toiseen vaiheeseen onkin ryhdyttävä mahdollisimman ripeästi, ja siinä tulee konkretisoida rahapelipolitiikkamme keskeistä tavoitetta, pelihaittojen ehkäisyä, ja haittojen ehkäisyyn liittyviä toimenpiteitä." THL huomioi tämän lausunnossaan.

Rahapelaamisesta aiheutuvien taloudellisten, sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen tehostamiseksi arpajaislakia esitetään nyt lausuttavana olevassa uudistuksen toisessa vaiheessa täydennettäväksi ainoastaan säännöksellä pelaajan pakollisesta tunnistautumisesta pelipisteissä (kaupat, kioskit, kahvilat jne.) tapahtuvassa raha-automaattipelaamisessa. **THL kannattaa esitystä, mutta ei pidä sitä riittävänä. THL esittää huolestuneisuutensa siitä, että arpajaislain toinen vaihe on typistynyt vain tunnistautumista koskevaksi**.

Pakollisella tunnistautumisella on toimenpiteenä eniten merkitystä alaikäisten pelaamisen estämisessä, mikä sinänsä on merkittävä parannus.Pitkällä aikavälillä tunnistautuminen voi näin nostaa pelaamisen aloittamisikää ja tätä kautta ehkäistä pelihaittojen kehittymistä. Täysi-ikäiselle pelaajalle tunnistautuminen mahdollistaa erilaisten rahapelaamisen hallinnan välineiden käytön. Näiden rajoitusten yksityiskohdista esitetään säädettävän myöhemmin sisäministeriön asetuksella.THL huomauttaa, että tunnistautumiseen liitettävien rahapelaamisen hallinnan välineiden riittävä kattavuus ja sisältö ovat merkityksellisiä tehokkaan haittojen ehkäisemisen ja vähentämisen kannalta.

Esityksessä ehdotetaan tunnistautumiselle siirtymäsäännöstä vuoden 2022 alusta ja todetaan, että pelaamisen hallintaa helpottavia rajoituksia "voitaisiin ottaa käyttöön myös vaiheittain pakolliseen tunnistautumiseen siirtymisen jälkeen". **THL toivoo, että tällä ei tarkoiteta uutta siirtymaikaa/-aikoja**.

THL pitää oleellisena, että pakollinen tunnistautuminen laajennetaan jo uudistuksen tässä vaiheessa pelipisteiden lisäksi pelisaleissa tapahtuvaan raha-automaattipelaamiseen. Pelaamisen hallinnan välineet ovat pelisaleissa pelaaville vähintään yhtä hyödylliset kuin raha-automaatteja pelipisteissä pelaaville. Tuoreimman haittatutkimuksen [1] mukaan hoitopalveluja tarjoavan Peliklinikan asiakkaista 66% on pelannut vuonna 2016 pelisaleissa, väestötasolla 10%. Jos tunnistautuminen ei koske pelisaleihin sijoitettuja raha-automaatteja, mahdollistaa se tunnistautumisen ja pelirajoitusten kiertämisen. On myös mahdollista, että raha-automaattipelaaminen siirtyy pelisaleihin, jolloin pelihaittojen riskit kasvavat.

THL pitää tärkeänä, että arpajaislainsäädännön uudistamisen **seuraavassa vaiheessa tunnistautuminen laajennettaisiin automaattipelaamisen lisäksi muuhun sellaiseen pelipisteissä ja pelisaleissa tapahtuvaan rahapelaamiseen, johon liittyy korkea haittariski, kuten vedonlyönti**. Samassa yhteydessä olisi mahdollista säätää esimerkiksi raha-automaattien sijoittelusta huomioiden sijoittelun vaikutusten arviointi eri näkökulmista (kuten alueen sosioekonominen asema, sijainti esimerkiksi koulun läheisyydessä). Lisäksi olisi tärkeätä säätää rahapelien välittäminen alaikäisille rangaistavaksi.

Arpajaislain uudistusta on THL:n arvion mukaan tarpeen pikaisesti jatkaa ja ottaa käsittelyyn myös rahapelihaittoia ehkäisevän ja vähentävän työn pysyä resursointi.[2]

Arpajaislain lisäksi rahapelihaittojen ehkäisyn ja vähentämisen tehostamiseksi tarvitaan THL:n näkemyksen mukaan valtioneuvoston periaatepäätöksen tasoinen kokonaisstrategia ja sen toimeenpanemiseksi kansallinen eri hallinnonaloja ja toimijoita kokoava ja koordinoiva toimintaohjelma.

Pääjohtaja — Markku Tervahauta

Johtaja — Terhi Kilpi

[1] Salonen ym. 2017: Rahapelikysely 2016. Rahapelaaminen, rahapelihaitat ja rahapelien markkinointiin liittyvät mielipiteet rahapeliongelmaan apua hakevien Peliklinikan asiakkaiden näkökulmasta. Raportti 8/2017. Helsinki: THL. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-974-3

[2] Suunnitelma rahapelihaittoja ehkäisevän ja korjaavan työn järjestämiseksi Suomessa, STM raportteja ja muistioita 2017:42. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160271/Raportti_1_.pdf